

Jaan Lattiku sünnikuupäevast

(koostas Toivo Kotov, oktoober-november 2011)

Päris suur segadus on Eesti ühe suurmehe Jaan Lattiku sünnikuupäevaga:

ENE-s 1972 teda üldse ei ole. Ta ise kartis ka, et teda Stalini päike välja ei kannata ja põgenes Rootsi. ENSV ajal temast kodumaal suurt ei räägitud.

EE (kirjastus „Valgus“ 1990): 3. XI 1878

Eesti kirjarahva leksikon (Eesti Raamat 1995): 22. X / 10. X 1878

Eesti kirjanike leksikon (Eesti Raamat 2000): 3. XI / 22. X 1878

Vikipeedia eesti keeles: 3. november 1878

Vikipeedia saksa keeles: 10. oktoober / 22. oktoober 1878

Vikipeedia inglise keeles: 3. november (22. oktoober) 1878

Viimasel ajal pakutakse valdavalt Jaan Lattiku sünnikuupäevaks 3. novembrit 1878 (Wikipeedia eestikeelse versiooni järgi).

Väga sügavalt lõikus kõrvu, kui Karula kirikus 21. X 2011 Jaan Lattiku 133. sünniaastapäeva tähistamisel öeldi: Jaan Lattik sündis 3. novembril. Järgmisel päeval ilmunud ajalehes „Valgamaalane“ oli jälle 3. november sees. Nemad võtsid andmed Vikipeediast.

Kuskil on viga sisse lipsanud. Kuskil on võetud sünnikuupäeva rehkendamise aluseks 22. X 1878 vana kalendri järgi ja nüüd see üha paljuneb nagu halb viirus...

Õige on 10. oktoober 1878 vana kalendri järgi ehk 22. oktoober 1878 uue kalendri järgi!

Vaatame, mida Jaan Lattik ise sellest asjast arvab:

Jaan Lattik. „Minu album“, Ortoprint-Toronto 1960, lk. 81:

Nüüd siis mu isa tallu. Mis ma seal räägin ja kirjutan, see on lähedane, ühine kõigile eesti taludele üle maa. Sündinud olen ma Võru kreisis - Karula kihelkonnas, Karula vallas ja Mäkkiste talus. Seda olen ma ka eespool ja muis kirjadeski nimetanud. Seda kohta kutsuti ka karjamõisaks. Saksa keeles seisis rendilepingus, mida mõisnik iga kuue aasta järele pikendas, - Hoflage. Neid Hoflagesid oli Karula mõisa järele mitu ja mitu.

Mu sündimise aeg on Karula kiriku raamatus täpselt kindlaks tehtud ja käib ka tegeliku eluga ühte. Et 10. oktoobril vana kalendri järgi 1878. aastal ühel neljapäeval päeval kell 6 õhtul ma avasin oma silmad poolpõikvile selle maailma valgusele. Tulin oma emakese südame alt, kus oli nii hea tukkuda. Ema oli imehea ja hell, toitmis mind ja kasvatas nii suureks, et ruum jäi tema südame läheduses ja soojuses kitsaks. Siis palvetas, et mine nüüd, pojake - lenda pesast nagu linnulaps. Olgu sind laias maailmas ootamas, kus on nii palju vabu ruume, palju õnne ja saatku sind su ema õnnistus. Täpne sünnikoht oli Mäkkiste talu saun. Seal põrandal puhastel õlgedel võttis mind vastu Mari nimeline naisterahvas. Saun oli siis sünnitusmaja ja Mari oli öde valges kitlis ja valge müts peas. Eks ole hea tunne mul endal, kui mõtted ja mälestused selle koha juures veidi vallatlevad. Vist oli see küll mitmes eestlaste maa osas kombeks, et saun köeti parajakraadiliselt soojaks ja laps nägi esmakordselt selle maailma valgust hämaras saunas.

Jaan Lattik. „Teekond läbi öö“ III, Ortoprint-Toronto 1955, lk. 261-262:

Jõudis siis päralt too 22. okt. 1878. a. sealt kaugelt, kaugelt Lõuna-Eestist, Võrumaalt, Karula kihelkonnast. Ja mõtelge, kui palju aastaid oli ta teel, et pidi mind üles otsima suure maakera teise külje pealt kogunisti. Ma läksin küll eelõhtul õigel tunnil sängi, et nüüd jään kohe magama ja ei kuulegi, kui külaline kaugelt astub tuppa. Puhkan hommikuni välja. Olid silmad mul vaevalt kinni vajunud ja esimesed sõõmud und võetud, kui löödi uks lahti ja maja alumiselt korralt kostis tugev laul. Ma uneski nagu kuulsin, et kusagilt kostub lauluhelinaid. Vist lapsed on seal raadio või grammofoni käima pannud. „Isake, tõuse üles, ei aita midagi,“ ütles minia. Ja parkrahti kogu pere, poeg, lapsed ja minia, mul käsitsi kallal, et muudkui õnne ja õnne ja veel Jumala abiga neid aastaid

juurde! Laulis mulle sünnipäevatervitusi Montreali segakoor Schelleri juhatusel. Vahva ja hästi väljakoolitatud koor. Kes noist lauljaist või ka mina ise ja mu pere oleks võinud mõnede heade ja nimekate aastate eest kas ilmsi või unenägudeski mõelda, et vaat, 22. okt. 1953, siis oleme kõik kell 12 seal ja seal ning laulame ühele vanale sünnipäevalapsele hommikuserenaadi. On kõik Suure Looja ettenägelikus ja tarkus, et ta meie silme eest kõik tulevased päevad ja aastad koos nende rõõmude ja valudega ära on peitnud ning ainult enda teada jätnud.

Jaan Lattik tähistas oma 75. sünnipäeva poja juures Torontos – T.K.

22. oktoobrit uue kalendri järgi peab Jaan Lattiku õigeks sünnikuupäevaks ka meie parim Jaan Lattiku tundja Hando Runnel:

Hando Runnel. Mõni lause Jaan Lattikust. "Kultuur ja elu" nr. 8, 1992:

Jaan Lattik oli Tammsaare eakaaslane, ainult pikaealisem. Ka tema sündis aastal 1878 (10. oktoobril vana kalendri järgi ehk 22. oktoobril uue kalendri järgi), suri aga pagulasena Rootsis suvel 1967 (27. juunil uue kalendri järgi). Päritolult oli ta Võrumaa Karula mees ja hingelaadilt talupoeg.

Et asi kindel oleks, sai digiarhiivist välja otsitud algdokument - kirikuraamat:

856.

Verzeichniß der Geborenen und Getauften.								
Jahr und Monat, 1878.		Nummer, Taufname des Kindes, Tauf- und Familien-Namen und Confession der Aeltern; Stand, Rang oder Gewerbe des Vaters oder der Mutter, oder Desjenigen, der das Kind zur Taufe vorgestellt hat; Name des Predigers, von dem die Taufe, und des Orts, wo sie vollzogen ist; Tauf- und Familien-Namen, Stand, Rang oder Gewerbe der Paten.	Ehelich Geborene		Unehelich Geborene		Todtgeborene und vor der Taufe Verstorbene	
Tag und Stunde der Geburt.	und Tag der Taufe.		Männliche.	Weibliche.	Männliche.	Weibliche.	Männliche.	Weibliche.
Oktober	November		63.	49.	3.	4.	2.	1.
Zufuhr abends 10 Uhr in Caralen Märkische	zwölften Novem- ber Sonnt. Jaan in Mär- kische	Nr. 120. Caralen. Jaan Lattik H. Wirtz Javrit Lattik M. Matta. Erzd. grincif Otz. 1. Junost Jaan Lual 2. Junost Mikholi Allman 3. Junost Lena All- mann. cf. P. B. II, 263, 18.	64.					
Oktober								

See peaks asjad paika panema???

P.S. Vähemalt Vikipeedias on nüüd kõikides keeltes ühtmoodi ja õigesti – T.K.